

PIĘĆ PALCÓW MARTENSA

czyli jak pytać filozoficznie

Krystian Karcz

www.facebook.com/uczefilozofowac

Krystian Karcz – magister filozofii ze specjalnością etyka na Uniwersytecie Adama Mickiewicza, nauczyciel mianowany etyki, filozofii, wiedzy o społeczeństwie i edukacji dla bezpieczeństwa. Założyciel największego wirtualnego pokoju nauczycielskiego – grupy „Nauczyciele filozofii i etyki” oraz strony „Uczę filozofować” na portalu Facebook, współautor książki „Filozofuj z dziećmi 2”. Popularyzator filozofii, filozofowania oraz nowoczesnych metod nauczania. Zawsze wierzył, że dobra edukacja równa się dobrej zabawie, bez większego zdziwienia przyjmując do wiadomości potwierdzenie tego ze strony neuronauk.

FILOZOFIA UNIWERSYTECKA

FILOZOFOWANIE

imgflip.com

Krystian Karcz

www.facebook.com/uczefilozofowac

Filozofowanie to proces intelektualny o charakterze poznawczym.

Polega on na rozumowaniu poprzez formułowanie pytań i odpowiedzi. Kompetencje kształcone poprzez filozofowanie (Za: Aldona Pobojevska, „Początek filozofii: postawy, motywacje, umiejętności” w:, Filozofia – edukacja interaktywna. Metody – środki – scenariusze, Wydawnictwo Stentor, Warszawa 2012.)

- „samodzielność i plastyczność myślenia”;
- zdystansowanie się do własnych poglądów;
- „umiejętność odkrywania przyjętych przez siebie założeń”;
- „umiejętność scalania uzyskanej z różnych źródeł wiedzy, jej analizy i syntezy”;
- abstrakcyjne myślenie i przyjmowanie „perspektyw meta”;
- „sprawność w posługiwaniu się słowem”;
- „umiejętność milczenia i uważnego słuchania”;
- „biegłość w poprawnym, logicznym rozumowaniu”;
- „sztuka zadawania adekwatnych pytań”;
- „umiejętność odróżniania przyrodzonych od nadprzyrodzonych (racjonalnych od irracjonalnych) dróg poznania”;
- „umiejętność jasnego i precyzyjnego formułowania sądów oraz znajomość i stosowanie różnorodnych procedur sprawdzających ich zasadność” .:

Co kształcimy podczas filozofowania?

(Za: Matthew Lipman, Ann Margaret Sharp, Frederick S. Oscanyan, Filozofia w szkole, tłum. B. Elwich i A. Łagodzka, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2008)

- rozumowanie;
- postawa twórcza;
- rozwój osobowy i rozwój relacji międzyluckich;
- umiejętność poszukiwania sensu w doświadczeniu;
- rozwój myślenia moralnego.

Peter Ekberg, Sven Nordqvist

WIELKA KSIĘGA MŁODEGO FILOZOFA

Gdzie właściwie jest czas?

Co to jest prawda?

Co to jest wiedza?

JAKI JEST SENS ŻYCIA?

CO WOLNO ROBIĆ, A CZEGO
NIE?

JAK SIĘ WSZYSTKO ZACZEŁO?

Skąd się wzięły gwiazdy?

Czy zawsze mamy wolną wolę?

Czy coś może powstać z niczego?

Jak najlepiej żyć?

CZY MOŻNA COKOLWIEK WIEDZIEĆ NA PEWNO?

Jakie powinno być społeczeństwo?

Nietoperz i dżdżownica przeżywają świat każde na swój sposób. Skąd wiemy, że to nasz sposób jest tym właściwym?

Czy jednorożce istnieją, mimo że tak naprawdę nie istnieją?

Przecież istnieją w twojej wyobraźni.

Co to jest szczęście?

Czym się różnią ludzie od zwierząt?

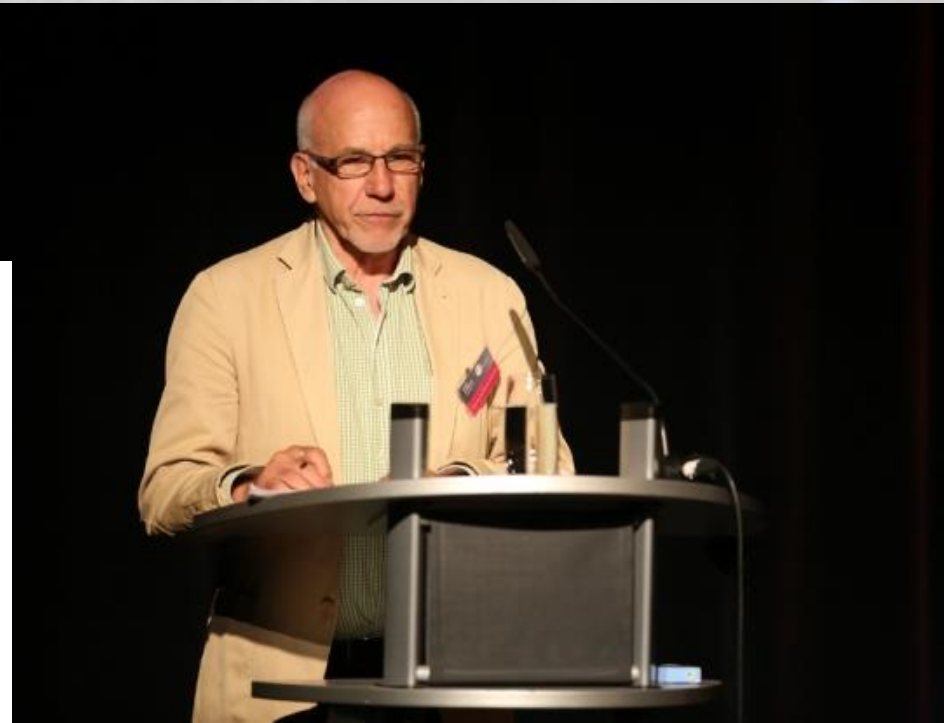
Co znaczy: ja, dusza i świadomość?

Dlaczego powinniśmy chodzić do szkoły?

CO SIĘ DZIEJE PO ŚMIERCI?

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

Ekkehard Martens

Krystian Karcz

www.facebook.com/uczefilozofowac

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

I Metoda fenomenologiczna: dokładny opis doświadczenia zmysłowego, obserwacji i uczuć

1. Doświadczenie zmysłowe i jego językowe wyrażenie (opis)
2. Obserwacja zmienności – Przykład: co się zmienia, gdy oglądamy kolorowy kwiat w ciemnym pomieszczeniu? Czy kwiat ma rzeczywiście kolory?
3. Złudzenia zmysłowe – „Co się nie zgadza?, Dlaczego nie widzimy tego samego?”
4. Opis uczuć – „Jak się czuje ktoś prowadzony z opaską na oczach?, Jak reaguje mój kolega?, Czy mogę rzeczywiście wiedzieć, co czuje ktoś inny?, Jaki kolor oddawałby szczęście?”
5. Oglądanie obrazów, zdjęć, eksponatów itp. – „Co dokładnie można tu zobaczyć?, Jakie działania i reakcje można zaobserwować?”
6. Odtwarzanie doświadczenia – odtwarzanie w postaci rysunków, odgrywanie ról itp.

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

II Metoda hermeneutyczna: objaśnianie, tłumaczenie, interpretacja własnych i cudzych przekonań i działań

1. objaśnianie obrazów, ilustracji, tekstów itp.- „Dlaczego autor/malarz właśnie tak to namalował, przedstawił, zobrazował?, Jak Ty namalowałbyś ilustracje to tej historii?, Dlaczego autor wybrał taki właśnie tytuł?, Czy Ty wybrałbyś inny?”
2. interpretacja przekonań i działań – „Dlaczego ta postać, bohater, kolega w klasie, nauczyciele, rodzice itd. postąpili/postępują tak, jak postępują?, Jak tłumaczą, uzasadniają oni swoje postępowanie?, Co Wy zrobilibyście inaczej?, Jak uzasadnicie swoją decyzję?”
3. środki wyrazu i dźwięki – uzasadniony wybór środków wyrazu, dźwięków, tonu, by objaśnić i zinterpretować charakter rzeczy, argumentów, uczuć, sytuacji itd.

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

III Refleksja analityczna: dokładna analiza, zbadanie pojęć i argumentów

1. mapa umysłu – na tablicy lub planszy notuje się wspólne pytanie (albo symbol pytania). Z tego centralnego „miejsca” rysuje się ulice i drogi, które prowadzą do myśli, argumentów, problemów, jakie zostały przywołane w dyskusji.
2. model pojęcia: analizowane pojęcie, np. „przyjaźń” graficznie łączy się za pomocą np. strzałek z innymi pojęciami, np. hobby, zaufanie, miłość.
3. kapotaż: kiedy dokładne objaśnienie pojęcia sprawia trudność, próbuje się objaśnić przeciwieństwo, np. „Jeśli nie możemy się zgodzić, porozumieć co do pojęcia „szczęście”, spróbujmy może zgodzić się co do tego, czym jest nieszczęście?”
4. piramida argumentu: przywołane w dyskusji argumenty/racje uporządkowane są w postaci piramidy. Najsilniejszy argument stoi na wierzchołku.
5. sprawdzanie przesłanek i założeń: jakie założenia leżą u podstaw przywołanego argumentu („Czy tak jest zawsze, czy tylko wtedy, gdy...?”)
6. sprawdzanie sprzeczności: Jak twoja wypowiedź/żądanie pasuje do twojej wypowiedzi/żądania, że... (np. „1. Wszystko może być snem 2. Wiem dokładnie, która jest godzina”). Czy ta wypowiedź jest poprawna? („Wszystkie czarownice są kobietami. Zatem wszystkie kobiety są czarownicami”)
7. test konsekwencji: Jeśli odmawiasz jedzenia mięsa konia, ponieważ konie mają uczucia, to czy możesz jeść wieprzowinę?

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

IV Refleksja dialektyczna: opowiadanie się za czymś lub przeciwko czemuś w bezpośredniej rozmowie albo w grze na role

1. zbieranie argumentów – w parach albo grupach przygotowuje się argumenty za lub przeciw jakiemuś stanowisku
2. swobodna dyskusja w grupach albo na forum klasy
3. szukanie kompromisów – czy istnieje rozwiązanie, które zadowoliliby dwie lub więcej/ osób/wszystkie osoby?
4. odgrywanie ról: namawianie i przekonywanie – jedno dziecko próbuje inną osobę, albo fikcyjną postać namówić do działania, albo od działania odwieść.
5. odgrywanie ról: aniołki i diabełki – jedno dziecko siedzi pośrodku. Z dwóch stron zbliżają się dzieci, które próbują wpłynąć na jego decyzję i działanie.
6. odgrywanie ról: król i jego doradcy – król musi podjąć decyzję. Siedzi pośrodku szeregu złożonego z pięciu krzesel. Za nim stoją dwaj doradcy. Na końcach szeregu stoją grupy, które chcą pozyskać króla do własnego stanowiska. Argumenty przedstawiane są na zmianę. Gdy król (ewentualnie za poradą doradców) ocenia argument jako dobry, przesuwa się o jedno krzesło w kierunku odpowiedniej strony. Gdy zajmie ostatnie krzesło szeregu, gra dobiega końca.
7. adwokat diabła – świadomie argumentuje się przeciwko własnemu stanowisku („Spróbuj przekonać sam siebie do przeciwnego stanowiska”)

Metoda pięciu palców Ekkeharda Martensa

V Refleksja spekulatywna: fantazje i pomysły

1. zabawa w wymyślanie (wprowadzanie do dyskusji i rozważanie fantastycznych możliwości)
– „Czy wypićbyś napój nieśmiertelności?”
2. eksperyment myślowy (przemyślenie konsekwencji fikcyjnych sytuacji i decyzji) – „Co by było, gdyby wszyscy byli nieśmiertelni?, Co by było, gdyby nie było policji?, Co by było, gdyby wszyscy ludzie otrzymali tabletki szczęścia?, Co by było, gdyby komputery miały uczucia?, Co by było, gdyby zwierzęta mogły mówić ludzkim głosem?”
3. myślenie życzeniowe: „Jak wyglądałoby przedszkole/ szkoła Twoich marzeń?”
4. wymyślanie ciągu dalszego... np. historii

Jak stworzyć dobre warunki dla filozofowania?

1. **Efekt WOW - impuls filozoficzny (moje doświadczenie jest ważne).**
 - ☒ **każda książka ma w sobie impulsy filozoficzne.**
1. **Przestrzeń edukacyjna przyjazna rozmowie (krąg, poduszki, trawa).**
2. **Scenariusz ustępuje elastyczności nauczyciela. Wiem, gdzie płyniemy, ale to od was zależy, gdzie się znajdziemy.**
3. **Otwartość na rozmowę.**
4. **Monopol na prawdę mają tylko prawa logiki, nie my.**

Krystian Karcz

www.facebook.com/uczefilozofowac

Uczę filozofować

3 października · 🌐

Jesień 🍁 to idealna pora roku by porozmawiać o ważnych filozoficznych tematach: czas, życie, śmierć.

Może przejdziemy się na spacer? 🍂 Pozbierajmy liście, kasztany, żołędzie. Usiądźmy przy naszych skarbach jesieni pytając.

🍂 Czy zebrane liście żyją?

🌱 Czym jest życie?

🍁 Co to znaczy żyć?

🍂 Czy ludzie są jak liście?

🕒 Czym jest czas?

🕒 Czy można dotknąć czasu?

🕒 Czy czas istnieje?

🕒 Kiedy jest teraz?

🕒 Czy istnieje teraz?

A zatem... nie traćmy czasu! Zabierzmy: swoje prywatne dzieci, przedszkolne, szkolne na filozoficzny jesienny spacer. Jest duża szansa, że sporo nas nauczą.

W pierwszym i drugim tomie Filozofuj z dziećmi znajdziecie inne ciekawe propozycje dotyczące filozofowania o życiu, śmierci i czasie.

Krystian Karcz

www.facebook.com/uczefilozofowac

Uczę filozofować

@uczefilozofowac · Edukacja

 Wyślij wiadomość

Witaj! Poinformuj nas, jak możemy Ci pomóc.

Krystian Karcz
www.facebook.com/uczefilozofowac